

- OECD Publishing.- Режим доступу: www.oecd.org/tax/treaties/1914467.pdf
2. Global Supply Chain Survey - 2013. [Електронний ресурс]// PricewaterhouseCoopers.- Режим доступу: www.pwc.ru/GlobalSupplyChainSurvey2013
3. Kolosok V., Ugrovata Yu. The economic growth of enterprises in international holdings: application of transfer pricing in Ukrainian companies // Contemporary Research on Organization Management and Administration.- 2014, No. 2(1).- p. 74-99
4. Porter, Michael E. and Klaus Schwab, eds. Global Competitiveness Report 2008/2009. Geneva: World Economic Forum, 2008. p. 23-35
5. Porter, Michael E. Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance. [2nd ed.] New York: Free Press, 1998 p. 15-29
6. Practical Manual on Transfer Pricing for Developing Countries Department of Economic & Social Affairs [Електронний ресурс]// United Nations Publishing.- Режим доступу: www.un.org/esa/ffd/documents/UN_Manual_Transfer_Pricing.pdf
7. Гвилия Н.А. Функционал логистики в вертикально-интегрированных корпорациях / Н.А. Гвилия // Вестник Астраханского государственного технического университета . – 2014.–№3 – С.104-108
8. Захаров А.Н. Конкурентоспособность предприятия: сущность, методы оценки и механизмы увеличения / А.Н. Захаров // Бизнес и банки. – 2004.– № 1–2. с. 26-31
9. Колосок В.М. Аналіз впливу трансфертного ціноутворення підприємств гірничо-металургійного холдингу на надходження до державного бюджету України / В.М.Колосок, Ю.С. Угровата // Схід. – 2013.–№4(124) – С.19-25.
10. Колосок В.М. Специфічні аспекти трансфертного ціноутворення: методичні засади аналізу контрольованих операцій підприємств холдингу [Електронний ресурс]/ В.М. Колосок, Ю.С. Угровата // Ефективна економіка. — 2014.— № 9.-Режим доступу до журналу: <http://www.economy.nayka.com.ua>
11. Офіційний сайт ПАТ «ММК ім. Ілліча». [Електронний ресурс].- Режим доступу: www.ilyichsteel.metinvestholding.com.ua.
12. Офіційний сайт холдингу МЕТІНВЕСТ. [Електронний ресурс].- Режим доступу: www.metinvestholding.com.ua

Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Зубенко В.О.

УДК 656.07

DOI: <https://doi.org/10.18664/338.47:338.45.v0i49.51127>

ПІДХОДИ ДО ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Костюк Ж.С., аспірант (УкрДАЗТ)

У статті розглянуто фактори впливу на рівень економічної безпеки підприємств залізничного транспорту, у тому числі тих, що виникають у зв'язку з реформуванням галузі. Виділені можливі заходи з підвищення її рівня за функціональними складовими. Задля досягнення більшої ефективності автором пропонується процес підвищення рівня економічної безпеки розглядати в сукупності з процесом управління реформуванням, а саме удосконалення системи управління реформуванням галузі у напрямку орієнтації системи на цілі підвищення рівня економічної безпеки.

Ключові слова: *підвищення, економічна безпека, залізничний транспорт*

ПОДХОДЫ К ПОВЫШЕНИЮ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТРАНСПОРТА

Костюк Ж.С., аспирант (УкрГАЗТ)

В статье рассмотрены факторы, влияющие на уровень экономической безопасности предприятий железнодорожного транспорта, в том числе, возникающие в связи с реформированием

отрасли. Выделенные возможные меры по повышению ее уровня по функциональным составляющим. Для достижения большей эффективности автором предлагается процесс повышения уровня экономической безопасности рассматривать в совокупности с процессом управления реформированием, а именно совершенствование системы управления реформированием отрасли в направлении ориентации системы на цели повышения уровня экономической безопасности.

Ключевые слова: повышение, экономическая безопасность, железнодорожный транспорт

THE APPROCHES TO ENHANCING OF ECONOMIC SECURITY OF ENTERPRISE OF RAILWAY TRANSPORT

Kostyuk Z.S., graduate student (USART)

It is revealed that in the current economic conditions one of the major problems of the company is to ensure the economic security and therefore becomes important need to improve the quality of security companies in any industry entities, including the railway transport. Therefore, the company needs to create a quality control mechanism of economic security that will ensure that all activities of the company are effective. The article examines the factors affecting the level of economic security of railway transport, including arising in connection with the reform of the industry. Dedicated possible measures to enhancing its level of functional components. To achieve greater efficiency author proposes the process of raising the level of economic security be read in conjunction with the process of the management of reforming, namely improving the management of reforming of the industry in the direction of orientation of the system on higher levels of economic security.

Keywords: enhancing, economic security, railway transport,

Постановка проблеми та її зв'язок з науковими та практичними завданнями. Сучасне підприємство знаходиться в умовах безперервної зміни зовнішнього середовища його існування. Ця нестабільність вимагає від нього постійної адаптації, зокрема пошуку нових і вдосконалення вже відомих засобів забезпечення економічної безпеки та її підвищення задля досягнення економічних і соціальних цілей діяльності підприємства. Сьогодні актуальність цієї проблеми для підприємств залізничного транспорту постає з новою силою, по-перше, через розпочатий процес реформування галузі, по - друге, через кризову ситуацію в країні як в економічній, політичній та і інших сферах життя. Навіть ці фактори вимагають перегляду попередніх концепцій економічної безпеки підприємства і всебічного їх удосконалення.

Аналіз останніх досліджень. Питаннями забезпечення економічної безпеки підприємства приділяли увагу багато науковців, серед яких Васильців Т. Г. [1], Судакова О. І., Гречко Д. В., Шкурупій А. В. [2], Козаченко Г. В., Пономарев В. П., Ляшенко О.М. [3], Білошкурська Н. В. [4] та інші. Але у зв'язку зі специфікою діяльності підприємства та змінами, що відбуваються в тій чи іншій галузі пошук більш дієвих способів по підвищенню економічної безпеки підприємства залишається актуальним питанням.

Мета статті. Метою статті є аналіз факторів впливу на рівень економічної безпеки підприємств залізничного транспорту та пошук підходів до його підвищення.

Виклад основного матеріалу. Здійснення заходів щодо підвищення економічної безпеки підприємства залізничного транспорту необхідне для захищеності його діяльності від негативних впливів зовнішнього середовища і підтримки стану найефективнішого використання усіх видів ресурсів з метою запобігання загрозам та забезпечення стійкості та стабільного функціонування підприємства у поточний час і на перспективу.

У процесі реформування поряд із загрозливими обставинами зовнішнього характеру на першому плані опинились і внутрішні загрози. Це стало причиною виникнення питання пошуку шляхів удосконалення системи управління реформуванням галузі у напрямку орієнтації системи на цілі підвищення рівня економічної безпеки. У зв'язку з тим, що велика кількість ризиків виникає у процесі реформування галузі, а також беручи до уваги той факт, що перш ніж цей процес дасть реальні результати, підприємство знаходиться в невизначеному становищі, і це значно впливає як на результати його діяльності так і на рівень економічної безпеки, пропонується процес підвищення рівня економічної безпеки розглядати в сукупності з процесом управління реформуванням.

Для цього автором розроблено алгоритм управління процесом реформування залізничної галузі України в аспекті забезпечення економічної безпеки підприємств залізничного транспорту (рис 1).

Рис.1. Алгоритм забезпечення управління процесом реформування в аспекті забезпечення високого рівня економічної безпеки підприємств залізничного транспорту

Отже, визначимо фактори впливу на економічну безпеку. В загальному вигляді фактори, що впливають на економічну безпеку підприємства залізничного транспорту, можна розділити на внутрішні і зовнішні.

Внутрішні фактори – це фактори впливу на економічну безпеку підприємства залізничного транспорту, які виникають всередині підприємства, тобто у внутрішньому середовищі діяльності підприємства. До внутрішніх факторів належать: фінансові, трудові і технологічні фактори.

Зовнішні фактори – це фактори впливу на економічну безпеку підприємства залізничного транспорту, які виникають у середовищі, що оточує підприємство, тобто у зовнішньому середовищі діяльності підприємства. Вони поділяються на фактори прямого і непрямого впливу.

Фактори прямого впливу здійснюють безпосередній вплив на економічну безпеку підприємства, до них належать: професійні спілки, постачальники, споживачі, конкуренти, посередники, органи державного управління, кримінальні структури.

Фактори непрямого впливу здійснюють опосередкований вплив на економічну безпеку підприємства залізничного транспорту. Це такі фактори, як: науково-технічний прогрес, економічне зростання, політична ситуація, міжнародні відносини [5].

В нашому випадку, внутрішні фактори впливу визначаються станом економічної безпеки за її складовими, тобто можна виділити: матеріально-технічні (стан рухомого складу, старіння основних фондів тощо); кадрові фактори (плинність кадрів, забезпеченість кадрами тощо); організаційно-технологічні (безпека руху, якість послуг, тарифи тощо); інформаційні (рівень інформаційного забезпечення, якість та кількість комп'ютерної техніки тощо); експлуатаційні (вантажооборот, пасажирооборот тощо); інфраструктурні (ремонт основних фондів за структурними підрозділами тощо); соціально-екологічні (випадки травматизму, витрати по екології тощо); фінансові складову (інвестиційна привабливість, обсяг зобов'язань тощо); силові фактори (охорона та ін.).

Щодо зовнішніх факторів, то вони дуже схожі із факторами у загальному вигляді, так до факторів прямого впливу на економічну безпеку

залізничного транспорту можна віднести: постачальники, споживачі, конкуренти, інвестори, органи державного управління, професійні спілки, кримінальні структури (щодо випадків несанкціонованого втручання в діяльність підприємства). Фактори непрямого впливу: політична та економічна ситуація в країні, процеси євроінтеграції, науково-технічні фактори (рівень технології, якість та кількість технологічного забезпечення тощо.)

Слід відмітити, що на сучасному етапі розвитку залізничного транспорту не надійне забезпечення економічної безпеки на транспорті обумовлено низкою факторів:

— загальним погіршенням економічних показників роботи залізничного транспорту;

— активізацією національних і транснаціональних форм організованої злочинності, що спеціалізуються на незаконних зовнішньоекономічних операціях, контрабанді, нелегальній міграції, незаконному обігу наркотиків, зброї, боєприпасів, вибухових речовин та використовують транспортні артерії в своїх злочинних цілях;

— безперервним поширенням інших форм неправомірного втручання у функціонування транспортного комплексу (блокування транспортних шляхів, транспортних засобів, розкрадання й хуліганство на транспорті й т. ін.), що призводить до аварій і дестабілізації його роботи;

— зростанням на українському транспорті кількості аварій та інших надзвичайних ситуацій, обумовлених не лише порушенням правил експлуатації технічних систем, але й фізичним станом цих систем - високим ступенем зношеності та їх технічною недосконалістю.

Особливої уваги в аспекті забезпечення економічної безпеки залізничний транспорт потребує на етапі реформування, метою якого є формування раціональної для економіки держави і населення системи функціонування, організації та розвитку залізничного транспорту шляхом створення нормативно-правових основ щодо впровадження у галузі інвестиційно-інноваційної моделі розвитку, здатної забезпечити ефективне функціонування підприємств в умовах ринкової економіки та надавати комплексні транспортно-експедиційні послуги на рівні європейських стандартів.

Фактори, що виникають в процесі реалізації програми реформування залізничного транспорту та негативно впливають на стан економічної безпеки пов'язані з:

- нестабільністю політичної ситуації;

- регіональними конфліктами;
- змінами нормативно-правової бази;
- змінами попиту на продукцію;
- соціальні ризики;
- порушенням технологічної дисципліни;
- низьким рівнем професіоналізму чи кваліфікації персоналу;

- незапланованими зупинками роботи;
- аваріями (у тому числі надзвичайні пригоди, обумовлені і техногенними, і природними факторами, а також необережність);

- злочинами (правопорушеннями) на транспортних об'єктах, або інші випадки незаконного втручання у функціонування підприємства;

- порушенням договірних обов'язків;
- перевищенням запланованим строків;
- сумнівами щодо здатності менеджерів створити належну систему корпоративного управління та бажання інвесторів вкладати кошти в акціонерне товариство 100 % акцій якого належить державі;

- можливістю створення фіктивного розміру капіталу, в результаті додаткових емісій акцій, що призведе до втрати цілісності галузі;

- потенційними можливостями для зловживань з боку керівництва;

- підприємства корпоративної форми власності сплачують більші податки на одиницю отриманого прибутку, ніж інші організаційні форми підприємства [6].

Звичайно, вплинути на зовнішні фактори і тим самим підвищити рівень безпеки неможливо, але вчасно ідентифікувати ризик, щоб запобігти появі загрози, та нейтралізувати його, або, принаймні зменшити його негативний вплив, можливо в рамках діяльності підприємства. Інструментами для такого шляху впливу на рівень безпеки є моніторинг та діагностика.

Розглянемо більш детально можливі варіанти підходів до підвищення внутрішнього стану економічної безпеки підприємства. Для цього, з огляду на отриманий результат (задовільний рівень економічної безпеки), доцільно здійснити комплекс заходів за кожною складовою економічної безпеки. Перелік можливих заходів наведено у таблиці 1.

Слід зазначити, що розподіл заходів з підвищення рівня економічної безпеки підприємств залізничного транспорту має досить умовний характер, адже всі складові дуже пов'язані між собою, і при проведенні певних змін в рамках однієї із них автоматично призведе до змін в інших в тій чи іншій мірі.

Таблиця 1

Заходи з підвищення рівня економічної безпеки на підприємствах залізничного транспорту

№	Складова економічної безпеки	Заходи з підвищення рівня
1	2	3
1	транспортно-виробнича:	
1.1.	ресурсна	
	матеріально-технічна	<ul style="list-style-type: none"> - комплексна галузева програма оновлення залізничного рухомого складу - запровадження сучасних видів техніки, оновлення, модернізація та заміна застарілого рухомого складу та устаткування;
	кадрова	<ul style="list-style-type: none"> - удосконалення системи мотивації персоналу; - справедливості в оплаті праці; - «адаптація» персоналу до умов праці, введення нових співробітників як в роботу, так і в колектив; - розумна політика «звільнення - не можна допускати, щоб звільнений персонал зайняв позицію «ворога». [7].
1.2.	організаційно-технологічна	
	1.2.1 організаційно-управлінська:	
	управління перевезеннями	<ul style="list-style-type: none"> - удосконалення організації управління транспортної системи; - удосконалювання організації і технології перевезень, а також здатності господарського механізму стимулювати краще використання ресурсів, які є у залізничного транспорту України; - забезпечення єдності техніки, технологій, управління та економіки.
	управління персоналом	<ul style="list-style-type: none"> - впровадження оновленої та більш ефективної системи контролю кадрової безпеки як комплекс засобів, установлений для персоналу регламент, обмеження, режими, технологічні процеси, оцінювальні, контрольні та інші операції. Цей комплекс безпосередньо спрямований на ліквідацію можливостей заподіяти збитки; - достатнє інформаційне забезпечення: чіткої інформаційної політики; коректного ведення справ; чіткого окреслення компетенції й посадових обов'язків; профілактичних бесід із персоналом (особливу увагу слід приділити тій категорії, яку можна вважати «інтригаторами»).
	1.2.2 інформаційно – комунікаційна	<ul style="list-style-type: none"> - управління доступом до інформаційної системи; - ефективний захист інформації на підприємстві; - впровадження чи вдосконалення системи антивірусного захисту шляхів входу в мережу Інтернет, файлових серверів, робочих місць користувачів, централізованого управління, періодичного оновлення антивірусних баз даних; - управління контролем доступу та ідентифікацією в інформаційній системі; - забезпечення безпеки передачі інформації завдяки шифруванню даних; - забезпечення цілісності інформації та програмного середовища шляхом застосування відповідних засобів для фіксації та контролю стану програмного комплексу, управління зберіганням даних для резервного копіювання та архівування; - захист систем управління базами даних; - захисні заходи з протидії атакам хакерів і поширенню спаму; - моніторинг подій інформаційної безпеки, яка дозволяє своєчасно виявляти загрози інформаційній системі та оперативно реагувати на них [8,9].
	1.2.3 маркетингово-збутова	<ul style="list-style-type: none"> - підвищення якості транспортних послуг, їх розширення; - впровадження системи маркетингу в роботу підприємств галузі; - диференціація встановленого рівня цін за рівнем якості та комплексності транспортних і сервісних послуг, їх соціально-економічним значенням.

1	2	3
2	експлуатаційна	<ul style="list-style-type: none"> - впровадження в діяльність такого фактору підвищення ефективності виробництва як інтенсифікація транспорту: оптимально напружене (за потужністю і часом) і раціональне використання транспортних ресурсів на всіх стадіях транспортування для своєчасного і якісного задоволення потреб країни в перевезеннях; - зниження вартості перевезень масових вантажів; - впровадження на залізницях швидкісного руху пасажирських поїздів,
3	інфраструктурна	<ul style="list-style-type: none"> - підвищення ефективності використання інфраструктури; - забезпечення рівноправного доступу до послуг інфраструктури; - забезпечення комплексу організаційних і технічних заходів, спрямованих на забезпечення безаварійної роботи та утримання в постійній справності залізничних споруд, колій, рухомого складу, обладнання, механізмів і пристроїв; - збереження безпечного стану інфраструктури залізничного транспорту відповідно до Технічного регламенту безпеки інфраструктури залізничного транспорту.
4	соціально-екологічна	<ul style="list-style-type: none"> - розробка і реалізація програм соціального захисту, покращення умов праці та матеріального рівня працівників, підвищення їх кваліфікації та перепідготовки; - проведення комплексу природоохоронних заходів, спрямованих на підвищення екологічних характеристик рухомого складу та інфраструктури транспорту.
5	фінансова	<ul style="list-style-type: none"> - аналіз, постійний моніторинг та прогнозування умов, загроз, небезпек та індикаторів фінансової безпеки; - впровадження роздільного обліку за видами економічної діяльності, що дозволить не тільки визначати доходи за різними видами діяльності, а й забезпечить узгодження таких доходів з відповідними видами витрат. - створення адекватної системи ціноутворення як в монопольному, так і в потенційно конкурентному секторі; - побудова тарифів, що будуть враховувати не тільки відшкодування сукупних витрат на транспортування пасажирів і вантажів, а й необхідну системну реконструкцію галузі, її сталий інноваційно-інвестиційний розвиток; - приведення у відповідність обсягів фінансування нормативним вимогам процесів відтворення основних засобів; - ліквідація перехресного субсидіювання збиткових видів діяльності за рахунок прибуткових; - реалізація заходів щодо залучення та централізації фінансових ресурсів
6	інтерфейсна	<ul style="list-style-type: none"> - підвищення якості транспортного обслуговування клієнтури; - адаптування до змін потреб клієнтури, який у мінімальні терміни повинен оперативно реагувати та адаптуватися до вимог вантажовласників, що є потенційними споживачами послуг з перевезення вантажів; - прискорення темпів інтеграції вітчизняної транспортної системи до європейської та світової транспортних систем.
7	силова	<ul style="list-style-type: none"> - охорона співробітників; - охорона майна (будівель, споруд, устаткування, транспорту); - охорона перевезень; - страхування майна та ризиків; - гарантування безпеки інвестування; - захист від промислового та непромислового шпигунства.

Висновки. Виявлено, що у сучасних умовах господарювання однією з найважливіших проблем розвитку підприємства є забезпечення економічної безпеки, а отже важливого значення набуває необхідність вдосконалення якості безпеки підприємств будь-якої галузі господарювання, в тому числі і на залізничному транспорті. Тому на підприємствах необхідно створювати якісний

механізм управління економічною безпекою, який гарантуватиме, що вся діяльність підприємства є ефективною.

Таким чином, головне завдання підприємства – розробка та реалізація удосконаленої системи забезпечення та підвищення економічної безпеки підприємств залізничного транспорту. Так, з метою досягнення більшої ефективності впровадження заходів з підвищення рівня економічної безпеки автором пропонується цей процес розглядати в сукупності з процесом управління реформуванням, а саме удосконалення системи управління реформуванням галузі у напрямку орієнтації системи на цілі підвищення рівня економічної безпеки.

Перспективами подальшого дослідження є деталізація та більш глибокий аналіз підходів до підвищення рівня економічної безпеки в рамках її конкретних функціональних складових.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Васильців Т. Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення : монографія / Т. Г. Васильців. – Л. : Арал, 2008. – 384 с.
2. Судакова О. І. Стратегія забезпечення належної економічної безпеки підприємства [Електронний ресурс] / О. І. Судакова, Д. В. Гречко, А. В. Шкурупій. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/4_SVMN_2007/Economics/18818.doc.htm
3. Козаченко Г. В. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения: монография / А. В. Козаченко, В. П. Пономарев, А. Н. Ляшенко. – К.: Либра, 2003. – 280 с.
4. Білошкурська Н. В. Шляхи забезпечення економічної безпеки підприємства / Н. В. Білошкурська // *MateriałyV Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Dynamika naukowych badań – 2009»*. 07-15 lipca 2009 roku. Volume 3. Ekonomicznosci. – Przemysł: Nauka i studia, 2009. – С. 61-63.
5. Дулеба Н. В. Визначальні фактори впливу на економічну безпеку автотранспортних підприємств / Н. В. Дулеба // *Информационные технологии в экономике, управлении и образовании*. Сб. науч. тр. – СПб.: ФИНЭК, 2010. – С. 132-139.
6. Міщенко С. П. Загрози економічної безпеки залізничного транспорту в умовах реформування галузі [Електронний ресурс] / С. П. Міщенко // *Матеріали IX міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми економіки та управління на залізничному транспорті» (ЕКУЗТ 2014)* 17 листопада – 14 грудня 2014 рр. – Режим доступу: <http://www.ekuzt.gov.ua/node/110>
7. Маренич А. І. Виявлення та запобігання загроз кадровій безпеці / А. І. Маренич // *Financialspace*, 2011. - № 3 (3). - С 127 -132.
8. Матиев Д. Средства защиты информации: проблема выбора и соответствия [Електронний ресурс] / Джабраил Матиев. – Режим доступу: <http://bankir.ru/publikacii/s/sredstva-zaschiti-informacii-problema-vibora-i-sootvetstviya-5386161>].
9. Печенюк А. Особливості організації інформаційної безпеки сучасного підприємства [Електронний ресурс] / А. Печенюк // Режим доступу: http://sophus.at.ua/publ/2014_04_17_18_kampodilsk/sekcija_4_2014_04_17_18/osoblivosti_organizacii_informacijnoji_bezpeki_suchasnogo_pidpriemstva/54-1-0-931

*Рецензент д.е.н., професор УкрДАЗТ Кірдіна О.Г.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Токмакова І.В.*

УДК 005.334.2:005.934

КОРПОРАТИВНІ КОНФЛІКТИ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

*Котов А. М., к.е.н., доцент,
Мозгова Л. О., к.е.н. (ХНЕУ ім. С. Кузнеця)*

Визначено місце корпоративних конфліктів в системі економічної безпеки підприємства. Проаналізовано підходи до визначення понять «економічна безпека», «конфлікт», «інтерес», «корпоративний конфлікт». Представлено основні види загроз економічній безпеці, що несе в собі корпоративне управління. Встановлено, що будь-який елемент ззовні і всередині підприємства (акціонерного товариства) з точки зору забезпечення безпеки може виступати одночасно в чотирьох ролях: суб'єкта забезпечення безпеки; об'єкта забезпечення безпеки; джерела загрози; об'єкта загрози.